

Bratři a sestry,

v Opavě kousek od našeho sborového domu stávala kdysi synagoga. Dnes je tam jenom zatravněná pláň mezi stromy. Před pár lety byl na tom místě vztyčen památník s biblickým nápisem, zachycujícím slova uprchlíka a bezdomovce Jákoba: „Jistě je na tomto místě Hospodin, a já jsem to nevěděl.“ Velmi působivé místo, když si uvědomíme, co se někdy na začátku války stalo se synagogou i s celou opavskou židovskou komunitou...

Asi to nejtěžší, co člověk může prožívat, je odloučení od svých nejbližších. Ať už se to děje z jakýchkoli důvodů, člověk je najednou bez opory a posily. Totalitním režimům se dařilo lidem ovládat nejlépe právě tím, že byly schopny narušovat ty nejužší lidské vazby, vazby rodinné. Kde režim pohrozil člověku tím, že mu sáhne na rodinu, mnohem snadněji s ním mohl manipulovat. A poté co byly statisíce lidí odvečeny do koncentráků, snad nejhorší bylo to, že nevěděli nic o svých blízkých a žili v podezření, že je možná už nikdy neuvidí...

Pro dnešní druhou neděli adventní jsem zvolil text z cyklu praotců. I když to není právě adventní oddíl, oslovil mne přesto adventně, možná až vánočně. Sleduje rozklad jedné rodiny. Ale nedejte se k němu zvenjšku, ale zevnitř. Výsledek je stejný – rodina je narušena a štvanec Jákob je na útěku před svým bratrem. Stává se v životě, že některé lidi nemáme zrovna rádi. A je – li to vlastní bratr, pak je to mnohem smutnější. Jákob Ezauovi ukradl požehnání a to dokonce za vydatné pomoci své matky Rebeky. Uprostřed rodiny, která má být útočištěm, zázemím pro člověka, sledujeme intriky, zákulisní jednání a vypočítavost. Jákob je obchodník s tím, co je svaté. Ukradl požehnání. Podvedl nejen vlastního bratra ale i otce. Typ člověka, který je ochoten skoro ke všemu, aby si zajistil to, co mu nepatří. Účel pro něho světlí prostředky. Výsledkem je nenávisť až za hrob a uprchlík, který musí zmizet, aby si zachránil holý život, a který ví, že svoje rodiče pravděpodobně už nikdy nespátří. Tím, co udělal, překročil mez, kterou překročit neměl. Od této chvíle Jákob nemá domov. Před ním jsou míle a míle a taky dlouhé roky samoty, bolesti a zklamání. Má to ale být Boží lekce, která jej má přivést je skutečné víře.

V tomto jeho údělu se odráží častá lidská zkušenost až do současnosti. Nemáme domov. Nebo máme a ztratíme ho. Ať už se tak stane vinou vlastní nebo jiných lidí. Táhne se to s námi už od ráje. Důsledkem pádu člověka bylo vyhnání ze zahrady. A jde to napříč dějinami Izraele, přes zajetí babylónské až po

současnou dobu plnou uprchlíků, kdy člověk ztrácí to nejcennější – své kořeny, své rodinné vazby i svou duchovní identitu.

Ten příběh o praotci Jákobovi je tedy především příběhem o osobní a konkrétní lidské nouzi. Nejen o Jákobově, ale taky o našem, o mém i tvém porušeném lidství. O zahozených příležitostech, o zhroupení ke hříchu, o sobecké vypočítavosti hmotné i duchovní. A tím vším taky o tom nejbolestnějším – o ztrátě domova. Ano, člověku se může stát, že po mnoha životních peripetiích nakonec zůstane sám.

Jákobův příběh je ale také o tom, že v té jeho ztracenosti jej Bůh neopustil. Že i po té spoušti, kterou za sebou nechal, se mu Bůh zjevil, navštívil jej. Navštívil jej ve chvíli, kdy netušil, co ho čeká a kam jde. Navštívil jej ve chvíli, kdy by to ani náhodou nečekal. Jákob měl sen: na zemi stojí žebřík, jehož vrchol dosahuje k nebesům, a po něm vystupují a sestupují poslové Boží. A zazní Boží hlas: „Tuto zemi dám tvému potomstvu. Já jsem s tebou. Budu tě střežit a zase tě přivedu zpátky.“ Člověk nemůže postavit schodiště až do nebe. Kdo by se o to pokoušel, dopadne jako v Babylóně. Ale Bůh může spustit žebřík z nebe na zem. Bůh je Bohem sestupujícím a sestupuje za člověkem, sestupuje proto, aby byl s ním. Bůh je Bohem, který je s námi. Immanuel. Jákob bude zakrátko v cizině. Ale nebude sám. Bůh bude s ním přes všechnu jeho úskočnost, bezcharakternost, pýchu, nedočkavost, sobectví, hřích. To vše vynášejí ti Boží poslové s sebou nahoru, před Boží trůn. I Jákobův stud, vinu, smutek, pocit vykořeněnosti a bezdomovectví. A jak sestupují, nesou s sebou Boží lásku, Boží potěšení. Nesou s sebou dobrou zprávu, že Bůh hříšného člověka neztracuje, ale podává mu ruku a chce jej vést do pravého domova. Nebývá to jednoduchá cesta, bývá i plná trpkých zkušeností, ale kdo se nechá Bohem vést, ten nepadne, ale třeba všelijak poraněn, dojde k cíli. V té zvláštní a neklidné noci se Jákobovi otevřelo nebe, docela tak jakoby byly vánoce, jákobovské vánoce. Navštívení Boží, Boží intervence do jeho nešťastného údělu, který si zavinil on sám.

„Jistě je na tomto místě Hospodin a já jsem to nevěděl!“ To jsou jeho slova po procitnutí. Ne, nevěděl to, nyní to ví – a bojí se. Uvědomí si, že toto místo není nic jiného nežli Dům Boží a taky je tak pojmenuje.

Možná tady cítíte tak jako já jistou podobnost s tou nádhernou chvílí, kdy se otevřelo nebe pastýřům, kteří se také báli bázní velikou a uslyšeli hlas: „Nebojte se, hle zvěstuji vám velikou radost, narodil se vám dnes Spasitel!“ I v Betlémě se otevřelo nebe nad zkrachovalým člověkem. Nad člověkem, který ubližuje druhým a tím taky sám sobě. Otevřelo se nebe nad celým pyšným lidstvem na útěku od Boha, který je nepřestal mít rád! I naše vlastní viny, naše vlastní selhání, naše vlastní podlosti, naše úskočnost – to vše je vynášeno vzhůru až

před Boží trůn. Ale právě z nebe také zazní ten osvobodivý hlas radosti a pokoje, hlas zdarma darované milosti.

Ten, který navštívil Jákoba v Bételu i ten který navštívil svůj lid v Betlémě, je tentýž milující Bůh. Vždy když sestoupil, člověk se bál bázní velikou. A až zpětně rozpoznával, že zde jistě byl Hospodin, jen já jsem to nevěděl. Jen my jsme to nevěděli. Bůh se dotýkal země, ale my jsme to nevěděli. Konal tady své dílo, ale my jsme byli tolikrát slepí a hluchí. Bůh rady byl a jednal a my jsme si toho nevšimli a uniklo nám to. Neviděli jsme ho a nepoznávali v jeho činech lásky, štědrosti a pomoci. A nepoznávali jsme ho ani ve svých bratrech a sestrách, v těch, kteří jsou na útěku, i v těch, kteří byli kdysi odvečeni neznámo kam. Ano, Bůh přicházel taky proto, aby spolu s námi nesl i náš nejsmutnější a nejtragičtější lidský úděl, když my jsme nebyli schopni ani ochotni zabránit zlu a násilí a dopřávali mu tolik prostoru. A ještě jsme z toho obviňovali jeho.

Jáko se směl podívat až do nebe, ale nemohl po tom žebříku vystoupit vzhůru. Nelze to vzít zkratkou přímo do nebe. Čeká ho cesta, a ta jeho bude dlouhá, a taky dramatická i plná bolesti. Kdepak mít všechno hned! Na to skutečné požehnání je třeba vždy trpělivě čekat. I pastýři uviděli nebeskou scenérii, šli vše rozhlásit, ale zůstali zatím na zemi a u svých úkolů. A my s nimi. Ale pokud se otevřeme Kristu, pak můžeme ten zbytek cesty do Božího domova dojít bezpečně. „Budu tě střežit – a dovedu tě zpátky.“ – praví Hospodin. Amen.

Modlitba: Pane Bože, tys od počátků svého lidu člověka navštěvoval. Když ti byl nevěrný, tys jej přesto měl rád. Když se ti vzdaloval, tys ho volal zpět. Když se stavěl pyšně na místa, která mu nepřísluší, tys jej napomínal s neskutečnou dobrotou a laskavostí. Nakonec jsi pro jeho záchranu poslal svého vlastního Syna. Naše putování světem a životem trvá. Ale cíl už je blízko. Amen.